

# MAGYAR KURIR



A' FELSÉGES CSÁSZÁR ÉS APOSTOLI KIRÁLY KE-  
GYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indúlt Bétsből, Kedden Május 16-dik napján, 1815-dik esztendőben:

## Frantzia Ország.

Az Ánglus Udvari vagy Ministeri részenlévő újság a' Londoni Kurir, ilyen észrevételeket közöl Frantzia országnak mostani környülállásaira nézve, ezen czimírás alatt: *Békesség legyen-e vagy hadakozás?* —

„Bonaparte, vagy pedig mint őtét az ő Császári szollása' módjának kedvellői nevezni szeretik, *Napoléon*, vissza jöve Frantzia országba, 's ismét elfoglalá' az Országlást. Kérdés: meg kell-e ezt neki és familiájának hagyni? —

„Az Amiens-i fegyvernyűgvást nem ide számlálván, 22 esztendőig hadakoztunk a' Frantziáknak revolúziós, t. i. Reszpublikai, Consuli, és Császári Országlások ellen. Végezetre, minekutánna egymás után minden népek az ő szövetségeseiknek elnyomattatására való eszközökké tettek volna, 's a' fő Ámító az elbolondítást tovább nem folytathatta, egész Európa öszszeszoövetkezék ellene. A' Szövetségesek bemenének *Párisba*, és Frantzia országgal békességet kötének azért, mint-hogy *Bonaparte* a' Frantzia thronusrol lemondott vala. Frantzia országnak földje nem tsak meg nem kissebbített ez által, de sőt nevékedést is kapott. Minek köszönhette ő ezt a' nagy Ielkűséget? annak a' nagy bizodalomnak, mellyel a' Szövetsé-

gesek Frantzia ország eránt viseltetni azonnal elkezdettek, mihelyest ő az *Usurpatorrol* lemondott, megtámadásbéli plánumain felhagyott, 's az igasságnak principiumaira vissza tért. Ezen bizodalommal adták neki vissza a' Szövetségesek az ő rangját a' nemzetek között, tartották zabolán a' magok fegyvereseiknek felmérgecsített tüzit, nem éltek semmi visszatromfolással, 's tettek seregeikkel egyetemben honnyokba vissza. A' fegyvernyűgvás, mellyet ők az *interimális* Országlószekkel, 's az a' békesség, mellyet 18-dik Lajossal kötöttek, semmi tekintetben nem illetik az *Usurpatort*, ki a' thronusrol maga lemondott. De tegyük-fel egy szempillantantig, hogy illesse ez, a' Frantzia Fejedelmi fő hatalmat, akár ki viselje is ezt, akár mi módon tett is arra szert, 's akár mikor állítatott is fel. A' mi Frantzia országgal való békességünk' állapotja minden esetben a' Párisi kötésen 's a' Bétsi Congressus' végzésein fundálódik. A' Párisi kötés által abban az állapotjában lenni esmértecsített meg Frantzia ország, melyben az 1792-dik esztendőben volt; és meg kell vallanunk, hogy a' Reszidentzia, még ezen határok között is jobb lehetne, mind az *Elbái*. De *Bonaparte*, nem mérészelhet megelégedni ezen határok közzé szorított Reszidentziával; a' *Jakobinusok*, kik őtet új revolúciónak kedviért kívánnyák vissza,

's a katonák, kik őtet a prédálás kedvéért ily nagy örvendezéssel fogadták, meg nem engedik neki, hogy hadakozás nélkül országoljon. E volt az előre való feltétel, mikor ő a maga számkivettetésének helyét az Uralkodással feltserélte; de egyéberánt is, éppen oly kevéssé egygyezik a békesség az ő hajlandóságával, mint az ő hasznával. Ezért ígérte-meg, mihielyest vissza érkezett, hogy a nemzet dicsőségéért hozszut fog állani, 's annak hatalmát helyre fogja állítani, vagy más szókkal, hogy a Párisi kötést megrontani, Frantzia országnak határait kiterjeszteni, 's előbbeni megtámadásbéli plánumát megújítani fogja. Ha az ő czélzássai ezek nem volnának, miért hagyta volna el azt a helyet, mellyet maga kötött vala ki magának? Frantzia országnak függetlenségét telyességgel nem fenyegette semmi veszedelem; a Szövetségesek kezességet váltak vala az ő függetlenségiért; a mellyért legbátorságosabb zálogul szolgált az ő kabinetjeiknek mértékletessége. Ilyenképpen bizounyal lehetett ő legalább is oly bátorságos a Bourbon, mint a Corsicanus alatt. Az ő Usurpátora e szerint a hadakozás lelkével tért vissza; 's még tsak színt sem találhatott az ő találmányos elméssége arra, hogy a békesség lelkével térne vissza. Azonközben, akár munkálódó eszközei akár vezérlői legyenek neki a Jakobínusok, tsakugyan ezek is nem kevesebbé egygyetérteni fognak véle az ő békességes nyilatkoztatásaiban, mind addig, míg ő a maga hadi készületeit végre nem hajtja. Hanem az alattomban való mesterkedés az alatt sem fog alunni, azon iparkodván, hogy Belgiumot felingerelhesse, Hollandiát magának megnyerhesse Olasz országot maga orát hajlandóvá tehesse, 's Német Országnak apróbb Státusaiban az elméket a maga czélzásaira elkészithesse. Ezen békességes munkálódás alatt ármádáit rekrutiztatni 's hajós seregeit helyreállíttatni fogja; új keménységet fog munkába ven-

ni, 's a katonai kiírás systemáját is behozza. Ha ezen mozdálásaieért kérdésre vonnyák, könnyű leszen neki a belső nyúghatatlanokodást 's a külső veszedelmet, mint indító okokat előhozni, mind addig, míg valamelyik szomszédja a támadásra készen leszen, mikor már tsak eme kérdésökös is elégséges oka leszen neki a hadakozásra. Ah! melly sokszor megtsalt már az az ember bennüket! Megtsaihasson-é még többször is! —

„Tsakugyan még is találatnak közöttünk, olyan emberek, a kik nemszégyellik a Bonapartéval való békességről beszélni, 's a kik nyájassággal láttatnak az ő bátorsága és tsendessége felől gondoskodni. Mit használ a gaz emberekkel és boldondokkal való hosszas czivakodás? Szó sem lehet egyéb békességről azon kívül, mellyért a Bétsi Congressus kezességet vállalt, a melly husz esztendőig tartott szenvedések gyümöltse, 's ezért nem oly könnyen hagyattathatik-fel. A Lajos nagy hibája, az a fő bűn, mellyel ő — a mértékletesség, illendőség, és vallás vagy kegyességbéli bűnökön kívül, vádoltatik — ennek a békességnek leg pontosabb megtartása, midőn azonközben a Bonaparté legnagyobb érdeme ugyan ezen békességnek megszegése, fog lenni. Fog lenni? Nem fog, hanem a már. Már az ő Frantzia országban való megjelenése megrontotta azt. A látát sem tehettem-ki ő a Frantzia partra a nélkül, hogy ezt a békességet meg ne röntsa, 's a legboldondabb ember sem gondolhatja, hogy ő egyéb békességes kötésekkel is jobban megtartson. A Párisi kötés sem leszen az ő körmei között bátorságosabb, mint a Fontainebleau. —

„Engedjük-meg tehát neki a hadakozást! A hadakozás az ő legbúzóbb kívánsága. De ne engedjük-meg, hogy annak maga időt és helyet válasszhasson. A Szövetségeseknek egész erejüket össze szedni, Frantzia országra réá útni szükséges. Még egyszer Párisba kell menni, 's

ezen rebellást városban kell a' világ' békességét megpétsélni nekik. Az ő egygyességeket ne zavarja-meg az egymásgyűlölés és irigykedés; a' köz úgy semmi magános-haszonért fel ne áldoztassék; a' kísértőnek semmi kísértésit nem kell meghalgtatni; megállapodás és féretérés nélkül keli a' nagy és egygyetlenegy czél felé menni, a' melly ez, hogy a' Bonaparte' hatalma eltöröltessek, és Frantzia ország. — akár mitsoda Országlást kívánnyon is ő magának — mind azoktól az eszközöktől megfosztattassék, hogy többé kárt tehesen. "

A' Hamburgi levelekben ilyen észrevételek intézettek, ugyantsak a' Frantziák' állapotjára nézve, némelly Rénus mellyeki újságírókhoz: —

„Azok, kik az előttünk álló nagy és fontos következésű tusakodást felbuzdúlással szemlélik, el nem titkolhatják azon vélekedésért való kesérgéseket, mellyet némelly Rénusi újságok a' szövetséges seregek között elhintézni iparkodnak. Ezek Frantzia ország ellen a' pusztító hadakozást, a' lakosoknak megöldököltetését, a' Frantzia tartományoknak felosztását, sőt a' Frantzia névnek kiirtását is prédikálják. Midőn ezek az újságírók a' tirannus és czimborássai eránt viseltető gyűlölség mellett, e'képpen a' játékba azon 25 millió Frantziákat is belé vonnyák, a' kik magok is a' megszabadulás után sohajtoznak, úgy látszik, hogy abba a' kegyetlen kéntelességbe akarják őket helyheztetni, hogy a' magok ügyit elnyomójoknak ügyével összsatsatolják, azért, hogy a' semmiyétettést elkerülhessék, mellyel az egész nemzet gondolatlanul fenyegettetik. —

„Hát pedig ezt teszi-e Európa ügyének, 's az emberiség' ügyének szolgálni? Vajjuk-meg szabadon, ez ennyit teszen: *Bonapart'nak egész szível lélekkel szolgálni.* Ezek az újságírók talám, a' nélkül hogy észrevennek, a' Fouche' ögenseinek titkos műszerei, a' ki az e'féle mesterséges ál-

nokságokat nem most próbálja legelőbb. Honnét lehetne különben megmagyarázni azt a' nagy buzgóságot, mellyel ezek az égetést es gyilkosságot javalló zikkelyek, frantziára által fordítottak 's a' tirannusnak legkedveltebb újságleveliben kinyomtattnak. Melly kapsi módon használja ő ezt a' nállunk lévő mérgeskedést a' maga Frantziáinak felmérgecsittetésekre, a' kik különben alig várhatják azt a' szempillantatot, mellyben őtet megbukni szemlélhessék! Ő éppen így beszél a' Frantziákhoz; éppen ez a' taktikája; az ő szavai ezek: Frantziák! verekedjétek érettem, mert különben oda vagytok; gyermekeiteket elvinni, 's mint rabszolgákat eladni fogják; a' kik közzületek hadifogságra esnek, a' pusztaságokon elszélesztetnek vagy megöldököltetnek; a' hadakozás, mellyet ellentetek akarnak folytatni, elpusztító és eltörő hadakozás. —

„És pedig mi módon iparkodik ezen álnok és undok erőcsiteseit megbizonyítani? azon újságlevelékből kivett zikkelyek által, mellyekről éppen most emlékeznek. Vajha minden egyeberánt jólgondolkodó embereink eltávoztatnák az ilyen veszedelmes és álnok meghívásokat! Miért sietnek ezek a' jó es számos seregek napnyúgot felé? kifejezték ezt az Európai Monárkhák a' magok Nyilatkozatásokban világosan: Azért, hogy a' Frantzia Királynak és nemzetnek szükséges segedelmet adjanak a' közönséges tsendességnek helyreállítására; hogy a' Kötésnek megrontatását megboszszúttják; hogy a' bitangoló Hatalmát semmivé tegyék; hogy Frantzia országnak és Európának elnyomóját megbuktassák; hogy azt a' békességet, melyre a' világnak szüksége van, melynek gyümölsével élni már elkezdettünk vala, 's a' mellyet a' rontamag, a' kívül sem fegyvernyúgvást sem békességet tartani nem lehet, másod versben is megszerezzék verekedés által. Ezt akariák az Európai Fejedelmek, 's tsak egyedül ezt, és nem egyebet. És nem

azok-é a legjobb eszközök, a' mellyek-által mind ezek a' resültátumok oly kevés vérnek kiontásával megszereztetnek, a' mennyivel tsak lehet. Mi szükség a' kiirtó és elpusztító hadakozást előre prédikálni? Miért nem várjuk-el legalább azt, hogy magok a' Frantziák mellyik részt fogják választani? Azt hiszik-é ezek a' gondolatlan újságírók, hogy a' Frantziákkal való tusakodás hamarabb elvégeződik, ha ők a' a' Szövetségesek ellen, mint sem ha azok mellett lenni nyilatkoztatják magokat? Ezek a' vitéz seregek, a' kik hazájokat oda bagyták azért, hogy az ellen hadakozzanak, ki a' maga esztelen és dühös gondolatjában már is tüzzel vassal fenyegeti az ő országaikat, nem jobb szívvel nézik-é Frantzia ország lakosainak kezekben az olaj ágat, mint sem a' kardot? Nem tsatáznak-é ezen lakosok, mindenütt a' hol mérészlenek, véllünk azon egy ügyért? Nem folyt-é Frantzia vér ki már tsak eddig is sok tartományokban azon ügyért, melly a' felfegyverkezett Európát még egyszer a' Sequana mellé hívja? Nem, nem lett még hitzegők' és árulók' hazájává az Első Ferentz országa, a' ki így szollott hajdan: *Mindenünhet elvesztettük tsak a' betsületet nem.* Néhány ezer embereknek megtévedése és hitzegése ne vonnya maga után az egész nemzetnek közönséges megátkoztatását! Ez a' felkiáltás: *Éljen a' király!* Dunkirchentől fogva *Várig*, 's a' Spanyol határoktól fogva *Landauig* minden szívekben hangzik. Ha egyszer a' fejez zászló ezen vidékeken megjelenik, ha ezt a' nagy lelki Hatalmasságot, kiknek emlékezete a' Frantziáknál ily nagy Betsben van, védelmezni fogják, ha ez az egygyesülés' és megengesztelődés' jeléül szolgál: meglátjuk, hogy minden városoknak és faluknak lakosaik e' mellé futnak össze; ezt oltalmazni, 's szabadítóikat áldani fogják."

*Párisban* a' Királyi országlás alatt egy újság állott-fel *Censur* nevezet alatt. Ez

a' maga névének 's czélljának megakarván felelni, eleitől fogva sok baja volt a' *Censurával*. Valamint eleituen a' Királyi, úgy a' Bonaparte hazaérkezésétől fogva a' Császári Országflőszék tselekedetei ellen is sokszor élesen kibotsátkozott. Minthogy a' törvények szerént tsak a' 20 árkust felyül nem haladó munkákat kellett előre való censúra alá adni, tehát ő nem újság, hanem 20 árkusnyinál nagyobb tsumótkban kezdte kiadni munkáját. De így is sok baja volt, mert a' kiadás után vonták számadásra. Most már semmi *Censúra* nem lévén, még annál több baja van. Közeliébbről is elvette volt a' politzia, újságainak egy tsumóját, 's azután a' törvényszék is pert indított azért ellene, 's azt mondják, hogy ez is helybehagyta annak elvétettetését. Utolsó darabjában, a' mellyért megtiltattott, ilyen tzikkelyt adott-ki ezen újság: — „Kevés függ attól, hogy *Napoléon* az ármáláktól 's azon tartományoktól, mellyeken keresztül útazott, Császárnak kikiáltatott; kevés függ attól is, hogy megtartották-é az öszszeszövetkezett Hatalmasságok a' véllé tett kötetést, vagy nem. Frantzia ország sem nem a' katonáké, sem nem a' *Cannes* és *Páris* között lakó Frantziáké, nem is az öszszeszövetkezett Hatalmasságoké. Ha a' mi Koronánkal a' népnek tsak egygyik része úgy bánhatná, mint neki tettzik, nem soká úgy járnának, mint a' Romai nép a' maga első Császárajai után járt; a' mi fejeink tsak katonák lennének, 's az Országflő familia azonnal kioltatna, mihelyest azon darabontok' kedvit elvesztené, a' kik őtet a' thrónusra emelték."

Egy Marschal, a' ki a' *Bourbonokhoz* végig hűséges maradott, e' képpen felelt, a' mint mondják, *Bonaparte* unszolásaira: —“ De hát ugyan Felségednek a' thrónusrol való lemondása nem a' magunk viseletének sinórmértékévé lett-é? — Az én lemondásom! — e' képpen felelt *Bonaparte* — hát nem látták-é az urak, hogy ez egy

tsupa hadi mesterség vala? — Hát valyon nem ilyen hadi mesterség fog-e lenni az ó Nagy Birodalomról való lemondása is, mellyel most biztatja a' nemzetet, vagy inkább Európát? —

Két vagy három embert, a' kik *Páris'* utzáin veres sapkával mütogatták magokat, fogságra vittek. Az April. 24-dikén *Lyonból* útnak indúlt tudósítások szerint, Hertzeg *Angouleme* Nizza-ba szállott-ki. A' *Dauphine* i vidékeken 's a' szomszéd departamentekben nagyon elhaltalmasodott a' Jakobinusság. A' betsületes ember kéntelen elrejtteni magát, hogy meg ne gyilkolják. Papok is ölettettek-meg az oltárok előtt; a' nép sepreje feltette a' veres sapkát, 's ez a' tábori kiáltása: *Eljen a' Császár, a' Pokol, és az Ördög!* Némely helyeken fekete zászlót szúrtak - fel ilyen felyülirással, *Pokol, Respublika, vagy Halál!* Ismét kezdik plántálni a' szabadságfát, 's több e'félek: —

A' *Londoni* újságok szerint ellenben Hertzeg *Bourbon* még most is a' *Vendei* vidékeken tartózkodik, melyről ugyan halgat a' *Monitör*, de nem ok nélkül küldötte *Bonaparte* ismét oda a' régi *Vendei* hadakozásból esmeretes *Travok* nevű *Generálist*.

Frantzia országnak minden határ-departamentjeiben egy vagy több Szabadseregek állittatnak-fel, mellyek azon departamenteknek neveiket viselik. A' melly tisztek ilyen sereget akarnak felállítani a' *Préfektus*nál tartoznak jelenteni magokat, a' ki a' hadi *Minister*hez írván előadja, hogy a' milyen hajlandóságú 's tehetségű ember légyen a' tiszt, 's a' *Császár* küld neki *Pátenst*. Az ilyen tiszt maga nevez *Kapitányokat*, *Hadnagyokat*, 's *Al-tiszteket*. Egy ilyen gyalog szabad sereg legfeljebb 1000, a' lovas 500 emberből állhat. Ez a' lovaság a' lántsás seregek közzé tartozik, de nintsen zászlótskája a' lántsáján. A' gyalogságnak puskája van. Minden ember maga szerzi mindenét és maga tartja ma-

gát, tsak éppen a' táborozásban kap katonai eleséget. Hordozhatnak ezen seregek 3, vagy 4 fontos ágyukat magokkal, mellyek a' fegyveres házakból adattatnak nekik. Mindenkor kell 6000 lövésre való puskapor és golyóbis készületeknek lenni. A' mit az ellenségtől elvesznek, mind az ő tulajdonnyok; az ágyut, munitziot, földrajzolatokat, 's egyéb katona készületeket a' *Státus* megváltja tőlök, egész bétseknek három negyed részét adván érettek. A' foglyokért jutalmat kapnak, ezeknek számokhoz 's minéműségekhez képpest. A' belső departamentekben is lehet ilyen sereget felállítani, de ezek tsak a' hadakozásnak valóságos elkezdődésekor indulnak-meg a' szélek felé.

A' várakra nézve azt a' hadi plánumot vettek-fel a' *Frantzia* vezérek, hogy azokat az azokban 's azoknak környékeiken lakó polgári katonaság által őriztetik, a' rendez vagy *Linea* seregek pedig a' várak között szállanak lógerekbe.

A' Május 1-ső napján kijött *Monitör* ilyen igen nevezetes végzést adott-ki: — „Midőn mi a' *Választó Collégiumok* tagjait a' Májusi Gyűlésre meghívtuk vala, oda czéloztunk, hogy minden *Departament*' választóinak gyűléséből szakaszokat formáljunk, a' szakaszoknak közönséges biztosságot rendeljünk, 's e'szerént gondolatunknak nagy czéljára néhány hónapok alatt eljussunk. Akkor úgy itéltünk, hogy ezen munkára időnk fog lenni, minthogy feltettük vala magunkban, hogy tsak a' szomszédainkal való békességet feuntarhassuk, mind azokat az áldozatokat megtenni készek leszünk, a' mellyek már *Frantzia* országot terhelik. Azonközben alig végződékel a' déli hazafiak között való hadakozás, hogy az idegen hatalmasságoknak elmentünk való ellenségeskedések felől bizonyosokká tételődünk, 's ezen szempillantattól fogva nekünk is hadakozásra kelle elménket fordítanunk. Ezen állapotban e' két választás vala előttünk, t. i.: hogy

vagya' Dictatorságot, mellyel bennünket a' nép' hízodalma félruházott, tovább is folytassuk, vagy pedig, hogy azokat a' formálításokat megrövidítsük, mellyeket a' Májusi Gyűlésnek tartatására meghatároztunk vala. Mi az utolsót választottuk, 's a' többi." — Hátra lévő hosszabb részében ezen végzésnek azt adja elő Bonaparte, hogy miképpen tartsák a' Departamentek 's kerületek a' magok gyűléseit a' lehető rövidséggel, 's több e'félék. —

Az újabb tudósítások szerint Bonaparte még nem indult volt útnak a' határ szélek felé: de készült. — A' *Bétsi Vándorló* hiteles tudósítások után írja, hogy a' Frantzia katonaság, minden esetre, a' tarisznyájában tartja a' fejer bokkrétát. — Generális *Rapp* kihirdette Alsatziában, hogy mivel a' külső Hatalmasságok a' még nállok lévő Frantzia hadi foglyokat már most vissza nem bocsátják, tehát Frantzia ország sem adja-ki a' nálla lévő idegen hadi foglyokat, 's minthogy az idegenek a' Frantziákkal való közösülést megtiltották, tehát a' Frantziáknak sem szabad, az idegenekkel semmi közösülést tartani, valameddig azt az idegen Hatalmasságok a' magok népeiknek tilalmazni fogják.

#### B é t s.

Mélt. Vajai Vay Ábrahám Urat, az Insurrecciónál, és más-ként is; a' köz jónak elébb. mozdításában szerzett szép érdemeire nézve: és Édes Attyának is Mélt. Septemvir Vajai Vay Jós e f Urnak esméretes fontos szolgálatainak kegyelmestekintetéből, Cs. K. Kamarásnak méltoztatott ki nevezni Felsőes Urunk.

János ó Cs. Fő Hertzegsége e' hónap 3-dikán tartotta fényes pompával a' maga

*Velenzében* való bémenetelét, melly alatt minden harangok zúgtak, a' népnek örvendő kiáltása a' levegőt hasogatta, az előljárói karok ó Fő Hertzegségének éleibe mentek, 's a' katonaság paradében állott.

Az *Orosz* seregek, a' mellyek Csehországon által folytatják útjokat a' Csátázó mező felé, most takarodnak *Prágán* által, a' hova az ő vezérjek *Gróf Barklay de Tolly*, e' hónap 5-dikén megérkezett, hogy ott őket megnézegeesse 's a' ditsósség mezejére tovább vezérelje.

Német országról ezeket írják: — A' Hessen-Kasseli Választó Fejedelem kihirdette, hogy a' Választó Fejedelmi méltóságot ugyan ezután is megtartja, de a' mellett mind maga mind koronája örökösé számára, a' Királyi Hertzegi Titulust is felveszi. —

A' *Svédziai* tudósítások szerint az Örökös Fejedelem *Erincz Oscar Ferencz Jós e*, April. 20-dikán, az Udvarnokoknak 's az Ország Rendjeinek fényes gyűlésekben, a' hűség' hitét a' Király' kezébe letette térdén állva, és jobb kezét a' Biblián tartván. Az után megsókolta a' Király' kezit. A' Király a' koronával, országló páltzával, és palástal, 's a' Princz is hasonló Fejedelmi cimerekkel ekeskedve volt jelen az apjával egyetemben ezen pompán, kivéven az Országló páltzát, melly csak a' Királynál volt.

Az *Olasz* országi újabb környüállásokból úgy nyilatkozott ki a' dolog, hogy *Joakim* Király, nem ült vala hajóra, mint iratott, hanem egész erejét összeszedvén, így iparkodott útat törni magának a' *Nápolyi* határookra, mint ennek bővebb leírása a' toldalekban következik: —

Május' 13-ik napján adtak 100 Forint Huszas penzért 394 5/8 forintot Váltótzedulában. Egy Császárs aranyért 18 forintot 23 krt.